

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יג, תשכ"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

זהו ההרכב וזוהי הכוונה, וזהו היסוד לסרבול הזה.
אלא נוסף, שלשמחתנו אין ביטוי מסורבל ולא-מקורי
זה מקובל לא בספרות ולא בלשון הסטנדארדית, אלא בסגנונם
של דלי לשון.

ה ע ר ה

על שימושיו של תיאור-הזמן עתה זה במקרא יש להעיר,
שהוא בא רק עם פועל בזמן עבר, וכך נוהגים גם בביטויים
החדשים זה עתה, זה עכשיו, רק עכשיו, זה רק עכשיו. הקדמת
זה לעתה ולעכשיו — אפשר שנגרמה בהשפעת תיאורי זמן
כגון זה שנה, זה חודש, זה שלוש שעות. ע"א

הערות

(למאמריהם של רצהבי ושל ירון בקונטרס הקודם)

א. לאחד המשלים במאמרו של רצהבי:

ערום מכל ארור מכל.

— צירוף שני לשונות אלו „ערום מכל” ו„ארור מכל”

— להבלטת הניגוד בא כבר במדרש בראשית רבא פי"ט, ט:

„תני בשם ר' מאיר: לפי גדולתו של נחש היתה מפלתו:

ערום מכל — ארור מכל.” ובהרחבת מה גם בקהלת רבא

פ"א, י"ח: „... לפי שהיתה חכמתו של נחש יותר, כך היתה

מכתו לפי חכמתו, שנאמר: והנחש היה ערום מכל חית השדה,

לפיכך הוא ארור מכל הבהמה ומכל חית השדה.

ב. למאמרו של דב ירדן («אור שהוא חושך») ברצוני להצביע על פסוק נוסף, שאפשר לפרש מלת אור שבו בהוראת «חשך».

באיוב כד, יד אתה קורא:

«לאור יקום רוצח / יקטל עני ואביון / ובלילה יהי

כגנב».

נתקשו המפרשים במלת לאור. התרגום מתרגם: לאורתא, דהיינו: לילה. מבין התיקונים שהוצעו יש להזכיר את זה של י' ריפמן («משיב דבר», וינה, תרכ"ו, עמ' 56): «עפ"י נוטריקון אשר הוא: לא אור», דהיינו, לפני האור. ותיקון זה הוא לגיטימי, שכן מצוי הוא שתבוא מלת השלילה לא בחסרון האל"ף ומצורפת למלה הבאה. כך, דרך משל, הפסוק מחבקוק א, יד: «ותעשה אדם כדגי הים וכרמש לא משל בו» מובא בצורת «כרמש למשל בו» בפשר חבקוק (ה, יג). וכן במגילת ישעיהו א': לכן בדיו (טו, ו) = לא כן בנוסח המסורה. ודוגמות רבות לכך בנוסח השומרונים של התורה. (על תופעה זו בכוונתי לעמוד במקום אחר.) אולם אין אנו צריכים לתיקון זה, ויהא לאור מקביל לבלילה שבסיפא דקרא. כך מובא אצל ראב"ע: «ויש אומרים שהוא כמו חושך» (כוונתו לחז"ל בבבלי פסחים ב סוף ע"א).

וכך נראה לפרש גם מלת אורתוס (או אורתיס), המופיעה פעמיים במגילת ההודיות (ד, 23; יח, 29), ואולי גם במקום נוסף (ד, 6), במובן לאורתא = ללילה. כך פירש כבר הברמן (מגילות מדבר יהודה, תשי"ט, עמ' 203) בניגוד לאחרים, הרואים במלה זו עניין של אורים ותומים.

ולעצם עניין אור במשמעות "חושך" במקרא יש לציין,
כי פירוש אור, שמביא הא' ירדן בשם ר"י אבן ג'נאה, כבר
קדם אצל ר' יהודה אבן קורייש, ראה איגרת רי"ק, תרגום
משה כץ, תל-אביב, תשי"ב, עמ' מ"ט.

רפאל ויס

הערת המערכת :

גם רש"י פירש אור במקרא במשמ' "חושך", עי' אבינרי, היכל
רש"י כרך ב', עמ' לט.

לעניין צלם, צילום

(הערה)

לאחר פרסום רשימתי "מי המציא את הפועל צלם ?"
ב"לשוננו לעם" קונטרס קכג העיר את אוזני מר ראובן
מירקין על מאמרו של י"פ מרחביה ב"לשוננו לעם" קונטרס
פט, שבו מציין הכותב כלהלן :

צֵלֶם, צֵלֹם — במקום תמונת-אור (photogram) —
חידושו של פרוס' איזידור זבלודובסקי מביאליסטוק בחליפת
המכתבים בינו, בשבתו בברלין, ובין ד"ר יוסף חזנוביץ
בביאליסטוק (הוא ד"ר חזנוביץ, מייסד גנזי הספרים בארץ-ישראל,
ששימשו יסוד לבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי). את
המכתב קראתי בעצמי, וזה היה בשנת תרנ"ה — מוסר
מר מרחביה.

אך מלה זו לא נכללה במילון בן-יהודה, ומכאן שעדיין
לא הייתה ידועה באותו זמן.

מר י"ד אברמסקי אף הוא כתב, ששמע על כך מפי